

سۇئال

مەن بىر خۇسۇسىي شىركەتتە خىزمەتچى، مېنىڭ خىزمىتىم مۇشۇ شىركەتكە خاس بولغان مۇئامىلىلەرنى ئايلاندۇرۇش، بىزنىڭ يۇرتىمىزدا بەزى خىزمەتچىلەرگە مۇئامىلىلەرنى ئېلىپ كەلسە، پەقەت ئىمزا قويۇپ بەرسە بولىدىغان ئىشقا ئەتە كېلىش، ئۆگۈن كېلىش دەپ كەينىگە سۈرىدۇ، ئۇلار مۇئامىلىنى تىزدىن پۈتتۈرۈشكە ئالدىراپ مەلۇم بىر نەرسە بېرىشكە مەجبۇر بولىدۇ، ئەگەر بەرمىسە، بۇ مۇئامىلە بىر ھەپتە ھەتتا ئۇنىڭدىنمۇ كۆپ كېچىكىدۇ، بۇنىڭ مەن خىزمەت قىلىۋاتقان شىركەتكىمۇ زىيىنى بولىدۇ، مېنىڭ بىلىشىمچە ئىجرا قىلىنىدىغان مۇئامىلىلەرنىڭ ھەممىسى قانۇنلۇق ئۇنىڭدا قانداق زىت كېلىدىغان ئىش يوق، مەن بۇ توغرىدا باشقىلاردىن سورىسام، ماڭا مۇنداق دېدى: بۇ پارا ئەمەس، سىز ئۆزىڭىزگە ھەقىلىق بولغاننى ئالسىز، ئۆزىڭىزدىن زۇلۇمنى يىراق قىلىسىز، سىز توغرىنى خاتا قىلالمايسىز، خاتانمۇ توغرا قىلالمايسىز دەيدۇ، سىلەر قانداق قارايسىلەر؟ ئەگەر مەن ئاشۇ كىشىلەرگە ھەق بەرمىسەم ئىشنى ۋاقتىدا بېجىرمەيدۇ، شۇنىڭ بىلەن شىركەتنىڭ مەنپەئەتى زىيانغا ئۇچرايدۇ ۋە مېنى شىركەتتىن قوغلايدۇ؟. مۇشۇنداق ئەھۋال ئاستىدا قانداق قىلىشىم كېرەك؟ بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن،

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھ تائالاغا خاستۇر، پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئائىلە تاۋابىئاتلىرىغا، ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت-سالاملىرى بولسۇن.

خىزمەتچىلەر ئۆز مەسئۇلىيىتىنى ئادا قىلىشتا ئاللاھدىن قورقۇشى كېرەك، ۋەزىپىسىنى چالا قويماستىن ۋە كېچىكتۈرمەستىن تەلەپ قىلىنغان يول بويىچە ئادا قىلىشى لازىم، ئۇلارنىڭ خىزمەت بېجىرگىلى كەلگەنلەردىن ۋە مۇئامىلە ئىنگىلىرىدىن سوغات-ھەدىيەلەرنى ئېلىشى ھالال بولمايدۇ، ھەدىيە بەرمىسە مۇئامىلىلەرنى ئادا قىلماي كېچىكتۈرۈپ قويۇشى توغرا بولمايدۇ، ئۇلار شۇنى بىلىشى كېرەككى، ئۇلارنىڭ ئالغىنى ۋە پەرزەنتلىرىگە بەرگىنى ھارامدۇر، رىشۋەت ئالغۇچىلارغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام لەنەت قىلغاندۇر.

ئابدۇللاھ ئىبنى ئەمىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان ھەدىستە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «پارا بەرگۈچى ۋە پارا ئالغۇچىغا لەنەت قىلغان». [تىرمىزى رىۋايىتى 1337-ھەدىستە سەھىھ دېگەن. ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى 3580-ھەدىس. ئىبنى ماجە رىۋايىتى 2313-ھەدىس. شەيخ ئەلبانى سەھىھ دەپ سۈنەن ئەبۇ داۋۇتتا كەلتۈرگەن].

شەيخ مۇھەممەد ئىبنى سالىھ ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دېگەن: "ھۆكۈمەت ئورۇنلىرىدا خىزمەت قىلىۋاتقان

خىزمەتچىلەردىن بىرىنىڭ مۇشۇ ئورۇندا بېجىرىشكە ئالاقىدار بولغان خىزمەتنى بېجىرگەندە مۇئامىلە ئىگىلىرىدىن ھەدىيە-
 سوۋغاتلارنى ئېلىشى توغرا بولمايدۇ، چۈنكى ئەگەر بىز بۇ ئىشنى ئىچىۋەتسەك، ۋە خىزمەتچىنىڭ سوغات قويۇل قىلىشىنى
 دۇرۇس دېسەك، ئەلۋەتتە پارخورلۇقنىڭ ئېشىكىنى ئېچىپ بەرگەن بولىمىز، پارخورلۇق بەك خەتەرلىك ئىش ھەم چوڭ
 گۇناھلارنىڭ جۈملىسىدىندۇر. ئەگەر خىزمەتچىلەرگە بىرەرسى خىزمەتكە ئالاقىدار ئىشقا سوغات ئېلىپ كەلسە، ئۇنى
 قايتۇرۇۋېتىشى كېرەك بولىدۇ، ئۇنى قويۇل قىلىشى توغرا بولمايدۇ، ئېلىپ كەلگەن نەرسىنى سوغات دەپ ئەكەلسۇن ياكى
 سەدىقە دەپ ئەكەلسۇن، ياكى زاكات دەپ ئەكەلسۇن ھەممىسى ئوخشاش. بولۇپمۇ خىزمەتچىلەر ئەھۋالى ياخشى بولسا
 زاكاتنى ئېلىشى توغرا بولمايدۇ، بۇ ھەممەيلەنگە مەلۇملۇق ئىش". ["ئىبنى ئۇسەيمىن پەتىۋالىرى" 18-توم 359-360-بەت].

خىزمەتچىلەرنىڭ پارا ئېلىشىمۇ چەكلىنىدۇ چۈنكى پارا ئېلىش ھارامدۇر، شۇنىڭدەك پارا بېرىشمۇ ھارام بولىدۇ، لىكىن
 مۇئامىلىنى ۋاقتىدا قىلىپ بەرمىسە ياكى مۇئامىلىنى بىكار قىلىۋېتىپ قالسا كېلىپ چىقىدىغان زىياندىن ساقلىنىش ئۈچۈن
 ئامالسىز پارا بەرگەن بولسا، بۇنىڭ جىنايىتى بەرگۈچىگە بولمايدۇ بەلكى ئالغۇچىغا بولىدۇ، بۇنىڭ شەرتى مۇئامىلە ساھىبى پارا
 بېرىش ئارقىلىق ئۆز ھەققىگە يېتىشى كېرەك.

ئىبنى ئەسىير رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئۆز ھەققىنى ئېلىش ياكى زۇلۇمنى يوق قىلىش ئۈچۈن بەرگەن نەرسە ھارام بولغان
 پارىنىڭ قاتارىغا كىرمەيدۇ". ["ئەلنەھايە" 2-توم 226-بەت].

خەتتابى رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئۆز ھەققىگە يېتىش ئۈچۈن ياكى ئۆزىدىن زۇلۇمنى يوق قىلىش ئۈچۈن بىر نەرسە
 بەرسە بۇ ئازاپ ۋەدە قىلىنغان پارىنىڭ قاتارىغا كىرمەيدۇ". ["مەئالىمۇس سۈنەن" 5-توم 207-بەت].

شەيخۇل ئىسلام ئىبنى تەيمىيە رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "پارا بەرگۈچى بۇ ئارقىلىق ئۆز ھەققىگە ئېرىشسە ياكى ئۆزىگە
 كىلىدىغان زۇلۇمنى دەپتى قىلسا بۇ دۇرۇس بولىدۇ، بۇ قاراش سەلەپ ئالىملىرىدىن ۋە بۈيۈك ئىماملاردىن نەقىل قىلىنغان".
 ["پەتىۋالار مەجمۇئەسى" 31-توم 287-بەت].

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر.